Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Шаповал Олексій Валерійович, 1999 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2021 році Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, за спеціальністю «Кібербезпека» та здобув кваліфікацію магістра, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «073 Менеджмент».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України, м. Харків, від «28» липня 2026 року № 49-к, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради –	Ольга Іляш, доктор економічних наук, професор, завідувач сектору макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України
Рецензентів –	Микола Кизим, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, головний науковий співробітник сектору енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України
	Наталія Трушкіна, кандидат економічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник сектору промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України
Офіційних опонентів –	Олексій Гуцалюк, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної діяльності, Приватного навчального закладу Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова
	Наталія Савіна, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Національного університету водного господарства та природокористування

на засіданні «06» жовтня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Олексію Шаповалу на підставі публічного захисту дисертації «Управління трансформаціями в вищій освіті України в умовах Індустрії 4.0» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Дисертацію виконано у Науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України, місто Харків.

Науковий керівник – Олена Решетняк, доктор економічних наук, доцент, завідувач сектору промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою, який містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Дисертація оформлена згідно з вимогами міністерства

освіти і науки України. Обсяг основного тексту дисертації відповідає освітньо-науковій програмі установи відповідно до специфіки галузі знань 07 «Управління та адміністрування» та спеціальності 073 «Менеджмент». Вимоги пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) дотримано.

Здобувач має 21 наукову публікацію за темою дисертації, з них: 8 статей у наукових фахових виданнях України; 3 публікації у виданнях, що індексуються наукометричними базами Scopus, Web of Science; 13 публікацій у матеріалах всеукраїнських і міжнародних конференцій. Вимоги пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) дотримано:

1. Shapoval O. Managing educational processes using blockchain technology: the example of stackable micro-credentials acquisition. Information systems for intelligent systems / ed. by T. Ganokratanaa et al. Cham, 2026. Vol. 467. P. 331–341. (Scopus) DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-032-12983-3_32

2. Shapoval O. Perspectives of using artificial intelligence as an automated knowledge assessment instrument. Journal of educational technology development and exchange. 2025. Vol. 18, no. 4. P. 169–196. (Scopus) DOI: http://doi.org/10.18785/jetde.1804.08

3. Shapoval O. A market-driven assessment of Industry 4.0 competencies in EU electrical engineering curricula. 2025 IEEE 6th KhPI Week on Advanced Technology (KhPIWeek). 2025. (Scopus) DOI: http://doi.org/10.1109/KhPIWeek61436.2025.11288675

4. Шаповал О. В. Роль системи вищої освіти в інноваційному розвитку промислового середовища країн світу та України. *Економіка та суспільство*. 2026. No 83. (Фахове видання, категорія «Б) DOI: http://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-123

5. Шаповал О. В. Інструментарій стратегічного позиціювання суб'єктів системи вищої освіти в умовах промислової інтеграції. *Економіка та суспільство*. 2025. No 72. (Фахове видання, категорія «Б») DOI: http://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-89

6. Shapoval O. V. Assessing the Innovative dynamics of Ukraine's industrial sector in the context of crisis processes. *Business Inform*. 2025. No. 3. P. 129–137. (Фахове видання, категорія «Б») DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-3-129-137

7. Решетняк О. І., Шаповал О. В. Технології Education 4.0 та їх роль у трансформації навчального процесу вищих навчальних закладів. Ефективна економіка. 2024. No 7. (Фахове видання, категорія «Б») DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.25

8. Shapoval O. V. Managing transformations in higher education in Ukraine: challenges and opportunities. Business Inform. 2023. Vol. 10, no. 549. P. 184–190. (Фахове видання, категорія «Б») DOI: http://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-10-184-190

Наукові результати висвітлені у наукових публікаціях здобувача. Статті відповідають темі дисертації, обґрунтовують отримані наукові результати відповідно до мети статті, поставленого завдання та висновків, а також опубліковані не більше ніж одна стаття в одному випуску (номері) наукового видання. Усі статті мають активний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier). Використання самоплагіату не виявлено.

У дискусії взяли участь голова разової спеціалізованої вченої ради, офіційні опоненти, інші присутні та висловили зауваження:

Іляш Ольга Ігорівна – голова спеціалізованої вченої ради, доктор економічних наук, професор, завідувач сектору макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України. Дисертаційна робота охоплює важливу для сучасного етапу розвитку України проблематику, що перебуває на перетині трансформації промислового середовища, цифровізації, освітньої модернізації та підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти. Актуальність дисертаційної роботи

визначається поєднанням кількох важливих складових: сучасного технологічного контексту Індустрії 4.0, необхідності модернізації вищої освіти України, кризових умов функціонування національної економіки та практичної потреби в науково обґрунтованих механізмах управління трансформаціями. Це дає підстави оцінити тему як актуальну, суспільно значущу та перспективну в науково-прикладному вимірі. У дисертаційній роботі простежується логічно вибудувана структура дослідження, що забезпечує послідовність наукового викладу й дає змогу сприймати роботу як цілісне дослідження. Окремо заслуговує на високу оцінку інформаційна база дослідження, яка охоплює дані державної статистики України, матеріали Всесвітнього банку, Європейської обсерваторії сектору вищої освіти, міжнародні рейтинги. Доцільно звернути увагу на деякі дискусійні положення та зауваження. У першому розділі дисертаційного дослідження автор наводить перелік релевантних властивостей індустріального суспільства, зокрема урбанізація, технологізація, машинізація та ін. Водночас, теоретичну обґрунтованість переліку можна посилити, більш детально описавши вказані властивості та їх вплив на розвиток системи вищої освіти. також у роботі значну увагу приділено переліку та характеристиці технологій Індустрії 4.0. Разом із тим, аналіз рівня їх фактичного впровадження у закладах вищої освіти України представлено більш узагальнено. Доцільним було б доповнити дослідження конкретними прикладами або кейсами впровадження таких технологій, що дозволило б краще продемонструвати прикладний вимір отриманих результатів. Дисертаційна робота Шаповала О. В. є самостійно виконаним і завершеним науковим дослідженням, що спрямоване на розв’язання важливого наукового завдання, а здобувачем у повній мірі було виконано обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми за спеціальністю 073 «Менеджмент», що дає підстави для висновку, що автор дисертаційної роботи Шаповал Олексій Валерійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Кизим Микола Олександрович – рецензент, член-кор. НАН України, доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник сектору енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та інноваційного розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України. Підкреслив актуальність теми та складність проблематики, яка розглядається в роботі здобувача. Концепція Індустрії 4.0 є одним із ключових чинників розвитку сучасного промислового суспільства. Дослідження дозволили Шаповалу О. В. розробити теоретико-методичні положення і практичні рекомендації щодо управління трансформаціями системи вищої освіти України в умовах Індустрії 4.0. За результатами перевірки дисертаційної роботи на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень, навмисних ознак недоброчесності не виявлено. Публікації здобувача відображають викладені в роботі наукові результати, їх кількість відповідає вимогам. Загалом високо оцінив наукове і практичне значення дисертаційної роботи, зазначивши ряд дискусійних положень, а саме: в роботі недостатньо розкриті механізми й особливості взаємодії внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів, недостатньо аргументовано обмеження складових діяльності закладів вищої освіти, які підлягають трансформації, чотирма напрямами (курикулум, викладання, оцінка знань, науково-дослідницька діяльність), бажано було б окремо розглянути рушійні фактори та виклики у вітчизняній системі вищої освіти, потребує уточнення вибір показників, що складають індекс освітньо-індустріальної діяльності, доцільно було би чіткіше визначити зв'язок між факторами трансформації закладу вищої освіти в третьому розділі та складовими його діяльності, описаними в першому розділі. Дисертаційна робота О.В. Шаповала за своїм змістом і формою є завершеним самостійним науковим дослідженням, а автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Трушкіна Наталія Валеріївна – кандидат економічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник сектору промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та інноваційного розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України. Підкреслила високий рівень актуальності тематики

дослідження, відмітила його відповідність сучасним завданням освітнього менеджменту та потребам вітчизняної системи вищої освіти. Логіка дослідження є послідовною: від осмислення сутності трансформаційних процесів у вищій освіті автор переходить до аналізу її сучасного стану та взаємодії з промисловим середовищем, а далі до обґрунтування організаційно-економічного механізму управління трансформаціями. Здобувачем використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Окреме місце посідає бібліометричний аналіз із використанням даних Scopus та інструментарію VOSviewer. Обрані методи відповідають поставленим завданням і забезпечують дослідження проблеми на системному, інституційному та прикладному рівнях. Позитивно слід оцінити значний обсяг проведених розрахунків і порівняльних досліджень, що формує достатню емпіричну основу для висновків і рекомендацій. Автором отримано низку результатів різного ступеня наукової новизни. Основні результати дисертаційного дослідження відображено у 21 науковій праці. Вісім публікацій висвітлюють основні наукові результати, з них три індексуються у міжнародній наукометричній базі Scopus; 13 публікацій мають апробаційний характер. Основні положення роботи доповідалися на 15 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. За результатами ознайомлення з дисертацією та науковими публікаціями здобувача підстав для висновку про порушення принципів академічної доброчесності, зокрема академічний плагіат, самоплагіат, фабрикацію чи фальсифікацію, не виявлено. Високо оцінюючи наукове і практичне значення роботи, разом з тим, висловила низку дискусійних положень: доцільно було б оновити розрахунки індексу освітньо-індустріальної діяльності та оцінити, як кризові процеси останніх років вплинули на позиції України і взаємодію між системою вищої освіти та промисловістю; доцільно було б більш детально обґрунтувати вибір межі між профілями матриці освітньо-індустріального позиціювання, бажано було б доповнити модель причинно-наслідкових зв’язків, що виникають у процесі впровадження технологій Індустрії 4.0 у вищій освіті, кількісним оцінюванням окремих зв’язків та розробленням сценаріїв трансформації, бажано було б розширити апробація запропонованого методу оцінювання відповідності змісту освітньої програми навичкам і компетнентостям, в організаційно-економічному механізмі управління трансформаціями у вищій освіті доцільно було б чіткіше показати розподіл функцій і відповідальності за реалізацію окремих управлінських рішень учасників трансформаційних процесів. За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 року (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами). Зазначене дає підстави зробити висновок, що Шаповал Олексій Валерійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Гуцалюк Олексій Миколайович – опонент, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної діяльності Приватного навчального закладу Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова. Зазначив, що представлені в роботі положення, висновки є достовірними, обґрунтованими, мають наукову новизну теоретичне та практичне значення для розвитку вищої освіти в сучасних умовах. Дисертаційне дослідження демонструє належний для розглянутої проблематики рівень глибини і комплексності аналізу та справляє позитивне враження. На додачу до опрацювання теоретичних матеріалів, автором проведено ґрунтовний аналіз статистичних даних, зокрема для узагальнення основних викликів у промисловості України, а також при апробації розробленого індексу освітньо-індустріальної діяльності (EIA) на вибірці 28 країн ЄС і кандидатів і матриці освітньо-промислової діяльності на вибірці 592 закладів вищої освіти країн-членів ЄС та кандидатів, включаючи 22 вітчизняних. Зважаючи на актуальність досліджуваної проблематики,

системність, послідовність та логічність дослідження та викладення результатів, а також важливість наукового завдання, доцільно зазначити ряд дискусійних положень: доцільно посилити ґрунтовність запропонованого розподілу складових діяльності закладів вищої освіти, що піддаються трансформації на курикулум, викладання, контроль знань, науково-дослідницьку діяльність шляхом залучення більш широкої теоретичної бази; недостатньо розкрито прикладне застосування запропонованої матриці; бажано було би більш глибоко розкрити висновки та результати використання моделі SAMR для аналізу технологій Індустрії 4.0 у вищій освіті; доцільним було би навести більш розгорнуте обґрунтування того, чим обумовлений вибір показників та індикаторів для аналізу тенденцій і визначення основних проблем розвитку промисловості України в умовах Індустрії 4.0; доцільно було б пояснити розбіжності у результатах розрахунку індексу освітньо-індустріальної діяльності для України та Ірландії. Дисертаційна робота Шаповала О. В. повною мірою відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами). Зважаючи на це, Шаповал О. В. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент.

Савіна Наталія Борисівна – опонент, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Національного університету водного господарства та природокористування. Зазначила, що четверта промислова революція сьогодні визначає траєкторію розвитку індустріального суспільства і вплив її виходить далеко за межі виробничої сфери, охоплюючи наукову, освітню та соціальну площини. У цьому середовищі заклади вищої освіти посідають особливе місце, виступаючи зокрема осередками продукування інновацій, знань та управлінських рішень, а також суб'єктами вирішення соціальних завдань. Дисертаційне дослідження проводилося відповідно до планів робіт Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України. В дисертації представлено освіту як в міжнародному плані, так і на прикладі закладів освіти України. Сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації мають практичну цінність, відповідають загальнонауковому консенсусу відносно проблематики управління трансформаціями у вищій освіті та побудовані на основі теоретичного підґрунтя, до якого увійшли праці як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Заслуговує на увагу запропонований автором індекс освітньо-індустріальної діяльності. Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих за її матеріалами наукових праць засвідчив відповідність чинним вимогам щодо академічної доброчесності та належне використання посилань на першоджерела. Загалом дисертаційна робота справляє вкрай позитивне враження і є самостійним, завершеним науковим дослідженням. Серед дискусійних положень можна відмітити такі: компонент «процес навчання» концептуальної карти поняття «Освіта 4.0» доцільно було б розкрити більш повно, зокрема щодо перелічених автором педагогічних підходів; для підсилення теоретичної обґрунтованості бажано навести визначення складових поняття Університету 4.0, що не розглянуті в роботі, таких як Курикулум 4.0 і Студент 4.0; бажано було б доповнити параметризацією ключових контурів або сценарними розрахунками результати моделювання причинно-наслідкових циклів впровадження технології Індустрії 4.0; при аргументації ролі навичок і компетентностей у трансформації вищих освітніх закладів в умовах Індустрії 4.0 доцільно провести більш чітке розмежування між тими, що необхідні викладацькому, адміністративному, управлінському складу закладу й такими, яких потребують здобувачі знань для успішної інтеграції у промислове середовище. Дисертаційне дослідження повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами). Зважаючи на це, можна стверджувати, що Шаповал Олексій Валерійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Результати відкритого голосування**:**

«За» – 5 членів ради,
«Проти» – 0 членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Олексію Шаповалу ступінь доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради Ольга ІЛЯШ

МП

